

**Lenka Jarošová, Paleolitické sídliště v Petřkovicích : [anotace
diplomové práce]**

*Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. M, Řada
archeologická.* 1998, vol. 47, iss. M3, pp. 95-96

ISBN 80-210-2012-1

ISSN 1211-6327

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/113786>

Access Date: 21. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University
provides access to digitized documents strictly for personal use, unless
otherwise specified.

- (šperkárstvo a i.) sú pomerne vzácne, je otázka posudzovania hospodárskej úrovne jednotlivých fáz (najmä v mladšom období) veľmi obtiažna.
4. Kultúrne kontakty. Pretože z písomných, ale aj z archeologických prameňov sú v sledovanom období známe kultúrne kontakty rôzneho typu, bola do práce zaradená kapitola majúca skôr charakter komentára k niektorým, v doterajšej literatúre uplatňovaným interpretačným prístupom.
 5. V závere boli v prvej časti zhrnuté niektoré kritické poznámky k jednotlivým témam. V druhej časti boli potom zhrnuté výsledky analýzy, konfrontované s niektorými závažnými historickými udalosťami, ktoré mali svoje dopady aj na sídelné pomery JZ. Slovenska v období od konca 4. po koniec druhej tretiny 6. storočia.

Lenka Jarošová, Paleolitické sídlisko v Petřkovicích (Brno 1996). 131 str., 14 obr., 15 tab., 7 fotografií.

Sídlisko na vrchu Landek u Petřkovic je zaujímavé nejen svou strategickou polohou kontrolující severní okraj Moravské brány, ale také svým stářím, protože dokládá změny v kultuře i v chování lovecké populace těsně před posledním maximum skandinávského zalednění.

Lokalita byla objevena při stavbě tenisového hřiště v roce 1924 a poté zde ve 20. a 30. letech sondoval ing. J. Folprecht, který také uvedl lokalitu do odborné literatury. V letech 1952 a 1953 provedl na lokalitě čtyři větší plošné odkryvy doc. B. Klíma (Archeologický ústav ČSAV v Brně), který lokalitu jako první přiřadil kultuře gravettien. Po 41 letech byl v rámci dlouhodobého projektu Archeologického ústavu AV ČR v Brně zaměřeného na komplexní poznání gravettské civilizace výzkum na Landeku pod vedením dr. J. Svobody obnoven. Poznatky získané tímto novým výzkumem byly do diplomové práce aktuálně zahrnuty.

Práce je členěna do třinácti kapitol, mnohé z nich sestávají z několika částí. Po stručném úvodu (kap. I.) následují kapitoly II.–V., v nichž jsou shrnuty údaje o historii výzkumů, geologii a geomorfologii a o přírodním prostředí nejbližšího okolí lokality.

Podrobný popis jednotlivých odkryvů starších i nových výzkumů na třech částech lokality, označovaných Ia — Ic podává VI. kapitola, v kapitole VII. jsou předložena metodologická východiska a pokus o analýzu zkoumaného sídliska (jedná se o interpretaci ohnišť, jamek, nově objevených červeně zbarvených ploch).

Veškeré nálezy a jejich popis jsou shrnuty v kapitole VIII., přičemž největší důraz je zde kladen na kamennou šitpanou industrii a její typologické vyhodnocení, na jehož základě byly vymezeny rozdíly mezi jednotlivými částmi sídliska: zatímco industrie částí Ia a Ib jsou si velice podobné, industrie z částí Ic se od nich odlišuje svou celkovou drobnotvarostí a výraznou převahou nástrojů s otupeným bokem.

Kapitola IX. se zabývá absolutní chronologií sídliska na Landeku. V poslední době byla získána dvě nová radiometrická data (GrA 891 – 23 370 ± 160 B.P. a GrN 19540 – 20 790 ± 270 B.P.), která posunují lokalitu do mladší fáze gravettien (tzv. willendorfsko–kostěnkovské fáze neboli fáze hrotů s vrubem).

Stručně je pojednáno o pravděpodobném zázemí gravettského sídliska na Landeku, tedy o lokalitě označené B. Klímou jako Petřkovic II a několika menších nalezištích v nejbližším okolí (kap. X).

V kapitole XI. je nastíněn vývoj názorů na gravettien a jeho současnou chronologii. Na tomto místě je rovněž zmíněna problematika závěru gravettského osídlení (epigravettien), ne-

boť do tohoto období pravděpodobně náleží jedna část petřkovického sídliště Ic. Jako analogické lokality z našeho území jsou s ní srovnány geograficky nejbližší stanice v Záblatí, v Hranicích na Moravě a v Opavě, ze západního Slovenska pak nově zkoumaná lokalita Moravany — Žakovska.

Předposlední kapitola (XII.) je pokusem o srovnání sídliště v Petřkovicích s jinými lokalitami gravettieny, a to zejména z hlediska typologické skladby štípané industrie a její surovinové základny. Vzhledem k novému absolutnímu datování je provedeno rámcové srovnání s poněkud staršími lokalitami Pavlov a Dolní Věstonice (pavlovien), pozornost se obrací zejména k mladším analogiím z Dolního Rakouska (Willendorf), západního Slovenska (Moravany nad Váhom, Nitra—Čermán), jižního Polska (Krakov—Spadzista), z našeho území pak k lokalitám datovaným do přibližně stejného období (Milovice, Dolní Věstonice III, hypotetická fáze osídlení v Předmostí u Přerova). Další srovnání se týká problematiky obydlí (nálezy sídelních struktur na Landeku) a vzhledem k petřkovické venuši také problematiky ženských figurek v gravettieny. V souvislosti s osídlením na Landeku jsou shrnuty poznatky B. Klímy o nejstarším záměrném použití černého uhlí jako topiva gravettskými lovci (použití uhlí hnědého — lignitu — je nejnověji doloženo již ve středním paleolitu).

Závěrem (kap. XIII) je stručně shrnut význam gravettieny v rámci mladého paleolitu. Zmíněny jsou některé poznatky o zavádění nových technologií v gravettieny — nejstarší keramika na světě, přímé doklady používání rostlinné potravy a nejnověji objev negativních otisků textilu na keramických hrudkách z Pavlova.

† Jindřich Beroušek, **Možnosti přístupu k religiózním projevům pravěkých kultur** (Brno 1997). 138 str., 71 obr.

Tyto teze jsou míněny jako jeden z řady možných pohledů na dané téma.

Každý člověk a každá společnost existuje v určitém duchovním prostředí, které představuje jednu ze základních podmínek lidské existence. Pro společnosti (kultury) pravěké můžeme předpokládat duchovní systémy, které lze pro nedostatek vhodnějších termínů nazvat religiózní nebo náboženské, a to počínaje od nejstaršího období, kterým se ještě zabývá archeologie (prokázaný výskyt hmotné kultury). Zároveň lze předpokládat v rámci těchto duchovních systémů jisté akce, činnosti, které jsou jimi ovlivněny nebo vymezeny a osoby, případně skupiny osob, které mají v jejich struktuře zvláštní pozici. Tedy kategorie, jež jsou označovány jako doktrína, kult, instituce.

Řeč archeologických pramenů je vesměs strohá a neposkytuje přímé informace o duchovním světě zaniklých kultur, a proto vždy hraje při interpretaci těchto pramenů hlavní roli životní orientace člověka, který se jejich hodnocením zabývá, respektive model či teorie, kterou na základě své životní orientace přijme.

Na základě etnologických paralel z prostředí archaických civilizací lze předpokládat značný vliv duchovního systému (religiózních představ) v každodenním životě a na vykonávání „běžných“ činností. Alespoň teoreticky by tedy měla většina zjištěných archeologických skutečností mít svůj duchovní rozměr a mělo by být možné je vyložit z hlediska duchovního systému, v němž byly funkční. Můžeme se domnívat, že člověk, ať již vědomě či neuvědoměle, vkládal do svých výrobků, do dispozice svých sídlišť, sídelních celků a vůbec do celé škály skutečností, jež jsou zahrnovány do kategorie materiální kultury, určitý řád, pro který mu poskytnul oporu duchovní systém jeho doby a kultury.